

1/12/2022

Aanpak mensenhandel

Prioriteit Integraal Veiligheidsbeleid 2023 - 2026

gemeente Rheden

Mathijs Paf, beleidsadviseur
veiligheid

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
1.1	Reikwijdte en insteek aanpak	2
1.2	Relatie met andere beleidsterreinen	2
2.	Aard en omvang	2
2.1	Wat is mensenhandel – wetboek van strafrecht	3
2.1.1	Seksuele uitbuiting	3
2.1.2	Arbeidsuitbuiting	3
2.1.3	Criminele uitbuiting	4
2.1.4	Gedwongen orgaanverwijdering.....	4
2.2	Landelijke omvang.....	4
2.3	Lokale omvang Rheden – Oost Nederland	5
3.	Rol van de gemeente	6
3.1	Gemeente als beleidsmaker	7
3.2	Gemeente als signaleerder.....	8
3.3	Gemeente als regisseur van de integrale aanpak.....	9
3.4	De gemeente als verantwoordelijke voor de zorg en opvang van slachtoffers	10
4.	Aanpak mensenhandel	12
	Bijlagen	13
	Bijlage 1: Meldroute	13
	Bijlage 2: Signalen van mensenhandel	14

1. Inleiding

Gemeenten zijn een belangrijke samenwerkingspartner bij de aanpak van mensenhandel. Niet alleen in de samenwerking, maar vooral ook in het structureel op de agenda houden van dit thema. Het signaleren van mensenhandel dient binnen de organisatie op alle domeinen te gebeuren. En door zorg te bieden aan de slachtoffers en te zorgen dat er een breed bewustzijn ontstaat gericht op mensenhandel. Van weggijken op dit thema mag geen sprake meer zijn en signalen van mensenhandel moeten sneller herkend worden. Waar moet je dan zijn met signalen en wat kunnen we dan doen met elkaar? Dit moet straks allemaal duidelijk zijn.

In 2022 moet elke gemeente een duidelijk beleid hebben over aanpak van mensenhandel. Dit is een afspraak in het Interbestuurlijk Programma 2018 (IBP, punt 5.11) van het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen. De aanpak van mensenhandel is bovendien als één van de vier landelijke beleidsdoelstellingen opgenomen in de Veiligheidsagenda 2019-2022.

1.1 Reikwijdte en insteek aanpak

Met de voorliggende aanpak gericht op mensenhandel, is invulling gegeven aan de eerdergenoemde afspraken. Daarbij moet in aanmerking worden genomen, dat het onderwerp mensenhandel voor gemeenten nog steeds betrekkelijk nieuw is. Er is nog weinig ervaring met de aanpak van mensenhandel op lokaal niveau met andere woorden er is nog weinig daadwerkelijke casuïstiek aan de orde.

Er wordt met deze nota een aanpak ingericht die qua structuur staat en functioneert. In 2023 en verder moet dit nader uitgewerkt worden door ervaring op te doen en dit mee te nemen in de aanpak die hierdoor steeds verder uitbreidt.

1.2 Relatie met andere beleidsterreinen

Mensenhandel is als thema meegenomen in de prioritering van het Integraal Veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar (2023 – 2026). Dit thema is vooral gericht op de fenomenen mensenhandel, de dadergerichte aanpak en verwerkt in de ondermijningsaanpak die al is opgezet en opnieuw is geprioriteerd. Verder is de zorg voor de slachtoffers geregeld via de regionale zorgcoördinator. Daar zijn afspraken mee gemaakt als het gaat om het bieden van passende zorg op een zo kort mogelijke termijn. Het sociaal domein is bovendien van belang voor de zorg als het gaat om continuïteit en langdurige betrokkenheid.

2. Aard en omvang

Mensenhandel is een vorm van moderne slavernij waarbij slachtoffers worden uitgebuit en in aanraking komen met verschillende vormen en gradaties van geweld. Mensenhandel komt overal voor en in verschillende vormen: of het nu om seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting of gedwongen orgaanverwijdering gaat. De psychologische impact op slachtoffers is groot en mensenhandel ondermijnt de rechtstaat.

Te veel slachtoffers ontvangen nog geen hulp en daders kunnen nog te veel hun gang gaan. Gemeenten kunnen veel meer de ogen en oren zijn bij het signaleren van mensenhandel. Als gemeente moeten, willen, en kunnen wij een rol spelen in de aanpak van mensenhandel.

2.1 Wat is mensenhandel - wetboek van strafrecht

Het wettelijke kader voor mensenhandel begint bij de grondwet. Artikel 11 bepaalt het recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam en artikel 15 bepaalt dat niemand zijn vrijheid mag worden ontnomen. In artikel 19 staat dat elke Nederlander een vrije keuze heeft in arbeid. Ook staat er genoemd welke regels er bestaan ter bescherming van mensen tijdens hun werk. Dit zijn allemaal bepalingen die indruisen tegen mensenhandel en dit ook strafbaar stellen.

Het delict mensenhandel is omschreven in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. Onder mensenhandel verstaan we: 'het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of het huisvesten van een persoon met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten'. De (beoogde) uitbuiting is de kern van mensenhandel. Mensenhandel is een breed begrip waaronder verschillende vormen van criminaliteit vallen.

De volgende vormen van mensenhandel worden onderscheiden:

- Seksuele uitbuiting, waaronder binnenlandse seksuele uitbuiting en grensoverschrijdende seksuele uitbuiting;
- Arbeidsuitbuiting, waaronder gedwongen dienstverlening;
- Criminele uitbuiting, en
- Gedwongen orgaanverwijdering.

2.1.1 Seksuele uitbuiting

Seksuele uitbuiting kent diverse verschijningsvormen en omvat meer dan alleen uitbuiting binnen de prostitutie (zoals raamprostitutie of slachtoffers van loverboys). Zo kan ook worden gedacht aan het onder dwang verlenen van seksuele diensten tegen betaling, waarbij er geen sprake is van fysiek contact. Een voorbeeld hiervan is gedwongen webcamseks. Bij mensenhandel in de seksindustrie is er al snel sprake van uitbuiting. De aard van het te verrichten werk brengt met zich mee dat niet alleen de persoonlijke vrijheid van het individu wordt aangetast, maar ook per definitie de lichamelijke integriteit.

2.1.2 Arbeidsuitbuiting

Arbeidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel waarbij sprake is van gedwongen arbeids- of dienstverlening zonder seksuele component. Doorgaans is sprake van een formele werkgever-werknemersrelatie en is de sector waarin de uitbuiting plaatsvindt, georganiseerd (denk aan de tuinbouwsector, binnenvaart, slachterijen en productiewerk). Bij gedwongen dienstverlening ontbreekt vaak een arbeidsovereenkomst en is de sector waarin de tewerkstelling plaatsvindt ongeorganiseerd (denk aan uitbuiting binnen het huishouden of van au pairs). Naast arbeidsuitbuiting in de zin van gedwongen tewerkstelling, wordt ook wel gesproken van uitbuiting in de zin van ernstige benadeling. Hiervan is sprake wanneer malafide werkgevers werknemers bijvoorbeeld ernstig

onderbetalen, hen laten werken in slechte werksituaties of andere grove overtredingen van de arbeidswetten begaan.

2.1.3 Criminele uitbuiting

Bij criminele uitbuiting gaat het om het onder dwang uitvoeren van criminele activiteiten. Personen worden gedwongen tot het verrichten van arbeid of diensten die strafbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan het onder dwang moeten plegen van diefstal, het verwerken van drugs of het faciliteren van een hennepkwekerij op eigen locatie.

2.1.4 Gedwongen orgaanverwijdering

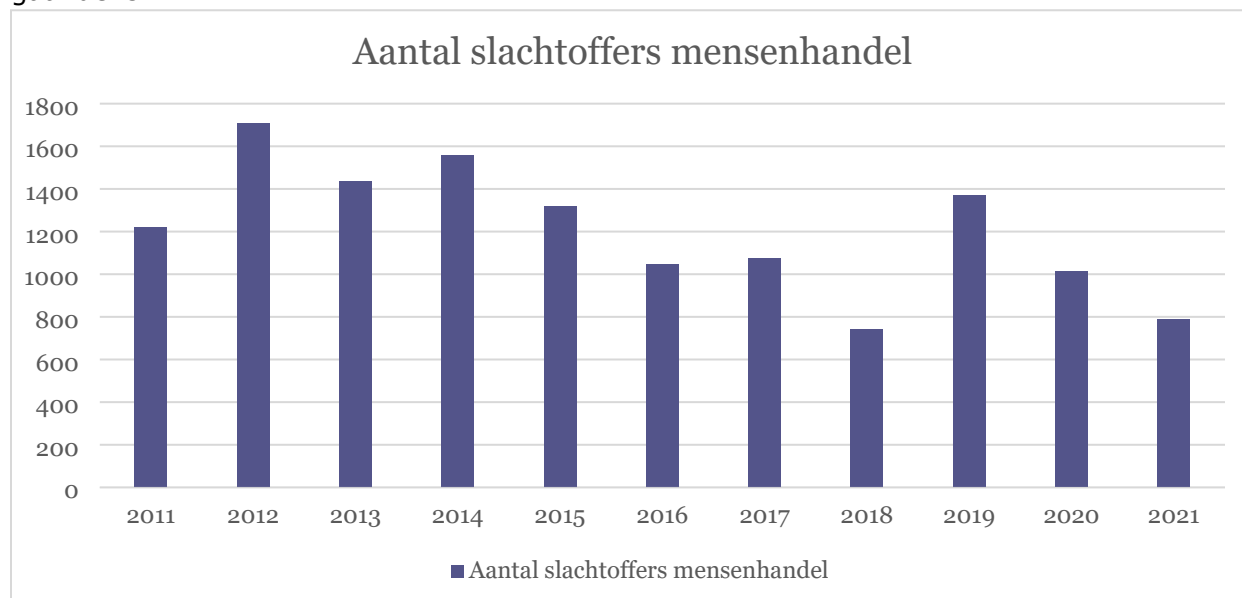
Dit komt vast en zeker voor, maar heeft vooral een internationaal karakter. Zo lang er geen signalen zijn binnen onze gemeente op dit thema wordt deze uitbuiting buiten beschouwing gelaten.

2.2 Landelijke omvang

Het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) heeft vanuit het ministerie van JenV de opdracht om de aard en omvang van slachtoffers van mensenhandel in Nederland in beeld te brengen. Hiervoor registreert CoMensha aanmeldingen van slachtoffers van mensenhandel. Dit doet CoMensha voor de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en voor andere ketenpartners.

Mede op basis van deze aanmeldingen signaleert CoMensha knelpunten, tendensen en succesfactoren in de uitvoering van de aanpak van mensenhandel. De aanmeldgegevens worden geanonimiseerd verstrekt aan de Nationaal Rapporteur. De Nationaal Rapporteur komt structureel met een dadermonitor waarin de trends en cijfers van de daderaanpak uiteen worden gezet.

In onderstaande grafiek is voor de periode 2011 – 2021 het jaarlijks aantal gemelde slachtoffers van mensenhandel samengevat. Je ziet een dalende trend die al een periode gaande is.

In 2021 zijn 791 nieuwe slachtoffers bij CoMensha aangemeld. Het merendeel was vrouw (510 slachtoffers, 64%) en meerderjarig (702 slachtoffers, 89%). De Nederlandse nationaliteit komt het vaakst voor onder de slachtoffers (237 slachtoffers, 30%), gevolgd door de Roemeense (95 slachtoffers, 12%) en de Nigeriaanse nationaliteit (68 slachtoffers, 9%). Van het totaal aantal slachtoffers hebben 392 slachtoffers (46%) te maken gehad met uitbuiting in de seksuele dienstverlening en 326 slachtoffers (39%) met uitbuiting in de geregleerde arbeid en dienstverlening.

In de periode 2017-2021 zijn er 893 opsporingsonderzoeken gestart op het gebied van mensenhandel:

- 43% binnenlandse seksuele uitbuiting
- 33% grensoverschrijdende seksuele uitbuiting
- 6% arbeidsuitbuiting
- 5% criminele uitbuiting

In totaal wordt 45% van de mensenhandel zaken bij het Openbaar Ministerie (OM) geseponeerd. Meestal is dit vanwege onvoldoende bewijs. Het aandeel zaken dat in een sepot eindigt, stijgt al zeker 10 jaar.

Twee trends verdienen de aandacht binnen de aanpak van mensenhandel.

1. Weinig meldingen van mensenhandel worden daadwerkelijk beoordeeld als arbeidsuitbuiting. De strafrechtelijke aanpak van arbeidsuitbuiting blijft ernstig achter ten opzichte van andere mensenhandel vormen en loopt zelfs terug in omvang.
2. Recidive bij mensenhandel is hoog, snel en ernstig. De recidive van daders van binnenlandse seksuele uitbuiting is ook hoog: 65% recidiveert binnen 7 jaar.

2.3 Lokale omvang Rheden - Oost Nederland

Een compleet of sluitend beeld van de omvang van de problematiek van mensenhandel in de gemeente Rheden, binnen het werkgebied van de politie IJsselwaarden of de hele eenheid Oost-Nederland is niet te geven. We weten uit onderzoek dat de geregistreerde omvang van mensenhandel veel lager is dan de geschatte daadwerkelijke omvang. De daadwerkelijke mate is onbekend en zoals bij vele vormen van criminaliteit noemen we dit het "dark number."

De signalen die wij lokaal krijgen, richten zich vooral op de aanwezigheid van illegale prostitutie en eventuele slachtoffers die hierbij in beeld zijn. Daarnaast richten signalen zich op locaties waar sprake is van verblijf van arbeidsmigranten in welke vorm dan ook. Het gaat dan voornamelijk om de verblijfslocatie en de wijze waarop de locatie is ingericht en het verblijf plaatsvindt. Over criminele uitbuiting zijn nauwelijks cijfers bekend.

Regio Achterhoek/ Arnhem	2018	2019	2020	2021
Meldingen	58	57	33	53
Zorgtrajecten	37	42	17	23
Trajecten Rheden*	2	10	4	6

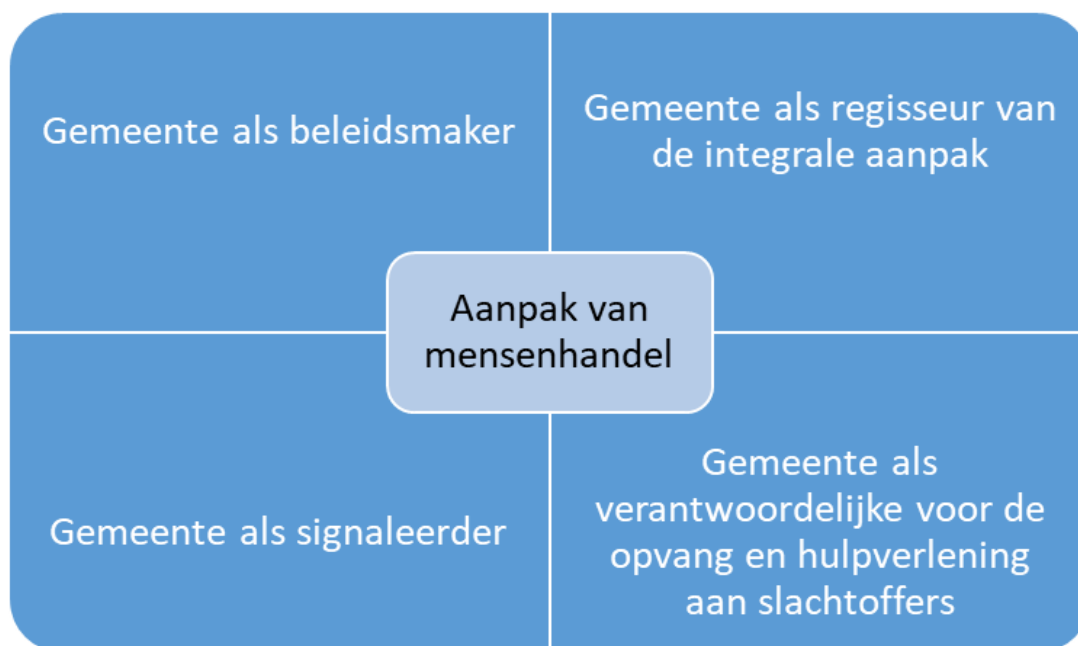
*Dit zijn alle trajecten die opgestart zijn van consult, advies, zorg tot nazorg.

3. Rol van de gemeente

In de strijd tegen mensenhandel spelen gemeenten, zoals eerder gezegd, een belangrijke rol. Zij hebben een verantwoordelijkheid op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening, maar ook op het gebied van het opwerpen van barrières. Barrières om te voorkomen dat criminele organisaties of personen misbruik maken van legale structuren. De afgelopen jaren zijn verschillende rapporten verschenen die gemeenten richting geven in het (nader) invullen van hun rol binnen de aanpak van mensenhandel.

Gemeenten zijn in de aanpak van mensenhandel verantwoordelijk voor preventie, signalering, handhaving, veiligheid en zorg, op basis van de volgende vier rollen.

1. Beleidsmaker: als beleidsmakers zijn we verantwoordelijk voor het opstellen van een plan voor een sluitende aanpak, waarin alle gemeentelijke taken worden opgenomen.
2. Regisseur van de integrale aanpak: gemeenten zijn met al hun taken en verantwoordelijkheden de aangewezen partij om regie in handen te nemen en partijen bij elkaar te brengen, voor samenwerking in een aanpak die in de keten nodig is.
3. Signaleerder: gemeenten zijn door het dagelijks contact met burgers de oren en ogen in de samenleving waarbij signalen van mensenhandel kunnen worden opgevangen.
4. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de opvang van en hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel. Mede op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet, maar vooral ook om passende zorg aan te bieden op het moment dat dit het meest nodig is.

3.1 Gemeente als beleidsmaker

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel is van mening dat elke gemeente op lokale omstandigheden toegespitste aanpak over mensenhandel zou moeten hebben. Daarom is afgesproken dat alle gemeenten in Nederland in 2022 actieve aanpak voeren tegen mensenhandel. Daarbij kun je twee vormen van beleid onderscheiden binnen gemeenten: algemeen lokaal beleid zoals prioritering in het IVP of aansluiting bij regionale initiatieven of specifiek lokaal beleid. Anderzijds kun je een uitwerking in een aanpak op alle fronten uitwerken en je daarbij volledig richten op de uitvoering. Dit laatste doen we in aanpak die voorligt.

Doelstelling

De gemeente Rheden beschikt over een op lokale omstandigheden toegespitste aanpak mensenhandel waarbij de aanpak aansluit op de regionale afspraken die zijn gemaakt en werkstructuren die bestaan.

In Rheden is mensenhandel als vast thema opgenomen binnen het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid dat loopt van 2023 – 2026. Dit IVP is in samenwerking met alle veiligheidspartners opgesteld. In de aanpak van ondermijning is het RIEC Oost Nederland een belangrijk samenwerkingsorgaan. In de aanpak van ondermijning is mensenhandel een vast thema geworden.

Wat is er geregeld?

De gemeente Rheden hoort bij de groep gemeenten die doormiddel van dit stuk over een lokale aanpak mensenhandel beschikt. De aanpak is gericht op integrale en regionale samenwerking waarbij zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet. Daarnaast is de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) inzetbaar voor integrale controles.

De gemeente heeft daarnaast een visie en specifiek beleid rondom de huisvesting van arbeidsmigranten. Controles worden actief uitgevoerd. Het prostitutiebeleid en prostitutiehoofdstuk in de APV is geharmoniseerd, maar moet nog geactualiseerd worden. De inzet van de exploitatievergunning kamerverhuur in de gemeente Rheden is in 2022 geëvalueerd. Hoe we hiermee verder gaan wordt in 2023 bepaald.

Wat gaan we doen?

- De lokale aanpak afstemmen met de gemeenten binnen Gelderland-Midden en komen tot een regionaal kader binnen Oost-Nederland.
- Lokale aanpak verbreden naar andere beleidsterreinen en bekijken wat we nog kunnen doen aan het opwerpen van barrières in regelgeving of uitvoering van regelgeving.

Specifiek hebben gemeenten een wettelijke taak in het reguleren en exploiteren van bedrijfsmatige prostitutie. In de gemeente Rheden is daar bedrijfsmatig gezien geen vergunning voor verleend. Als hier wel sprake van is dan is het illegaal en past dit binnen punt 3.3 dat hierna is beschreven wat betreft de aanpak.

In 2023 gaan we verder kijken of er nog meer barrières zijn op te werpen gericht op mensenhandel. Enerzijds waar het gaat om onze eigen aanpak en de daarbij behorende beleidsterreinen en anderzijds gericht op de aanpak van partners waar we invloed op hebben. Denk ook aan integraal toezicht (risicogericht) op branches die kwetsbaar zijn voor mensenhandel, verdere controle op huisvesting van arbeidsmigranten en de inzet van de Wet Bibob waar dit mogelijk en wenselijk is.

3.2 Gemeente als signaleerder

Een goede signaleringsfunctie wordt beschouwd als de minimumeis voor een effectieve gemeentelijke aanpak van mensenhandel. Mensenhandel kan immers alleen bestreden worden als signalen van mensenhandel worden herkend en geduid. Mensenhandel wordt vaak getypeerd als een haaldelict. Dat betekent dat slachtoffers er niet zelf mee komen, maar herkend en geholpen moeten worden. Deze signaleringsfunctie begint bij bewustwording van betrokken professionals zoals toezichthouders, politie, medewerkers jeugdzorg, (huis)artsen, consultants in het sociaal domein, gebiedsmanagers, leerplichtambtenaren en medewerkers van publiekszaken. Dit zijn dus zowel gemeentelijke professionals als professionals van ketenpartners.

Doelstelling

Interne medewerkers en professionals bij externe ketenpartners weten signalen van mensenhandel te herkennen en te duiden EN weten hoe ze daar vervolgens naar moeten handelen.

Volgens de Handreiking Basisniveau bestuurlijke aanpak van mensenhandel volstaat signalering alleen niet. Noodzakelijk is ook om zelf actie te ondernemen en de signalen door te zetten naar de relevante autoriteiten. Daarom is het naast algemene bewustwording van belang dat binnen een gemeente ten minste één medewerker bekend is met de bestuurlijke mogelijkheden om barrières tegen mensenhandel op te werpen en de juiste manier om signalen door te geven aan de relevante partners. Deze medewerker fungeert als aanspreekpunt voor andere medewerkers binnen de gemeente Rheden wanneer zij tijdens hun werkzaamheden in aanraking komen met (mogelijke slachtoffers van) mensenhandel.

Wat is er geregeld?

In Rheden is er een aandachtsfunctionaris aangesteld die binnen de gemeentelijke organisatie enerzijds verantwoordelijk is voor de aanpak en anderzijds contactpersoon/aanspreekpunt is voor signalen uit organisatie over mensenhandel. Dit kunnen ook de betrokken veiligheidspartners zijn waarmee wordt samengewerkt. De aandachtsfunctionaris mensenhandel is werkzaam binnen het team veiligheid. Kent de ondermijningsaanpak en is ook bekend met het zorg- en veiligheidsdomein.

Wat gaan we doen?

1. In 2023 bewustwordingsbijeenkomsten organiseren over het thema mensenhandel. Hierin werken we samen met CoMensha, Moviera, politie en Veilig Thuis.
2. Van 13 april tot 4 mei 2023 gaan we de expositie 'Open je Ogen' van CoMensha in de gemeente Rheden tentoonstellen. Daaraan gekoppeld organiseren we diverse activiteiten gericht op bewustwording.

3. De signalen in bijlage 2 verder verrijken, doorleven en bespreken met partners. Ontwikkelen van een signalenkaart of aanverwante e-learning om dit te onderhouden.

3.3 Gemeente als regisseur van de integrale aanpak

Een effectieve aanpak van mensenhandel betekent een integrale aanpak, waarbij zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet, en waar zowel straf- als zorgpartners zijn aangehaakt.

Doelstelling

We zorgen voor een goede ketensamenwerking en regie op die samenwerking in de aanpak van mensenhandel door goed overleg met elkaar.

Dit doen we door samenwerking met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en alle partners die daarbij betrokken zijn, het veiligheidshuis, politie, Veilig Thuis, Moviera en CoMensha. Ook intern haken we alle collega's aan en bespreken we de inzet met de veiligheidspartners. De dadergerichte aanpak komt vooral terug binnen het RIEC. Daarbij staat vooral het bespreken van signalen over mensenhandel centraal tot aan het doen van gerichte acties. Veel van de andere genoemde partners zijn vooral gericht op de slachtoffers en het bieden van hulp/ondersteuning.

Wat is er geregeld?

Het RIEC heeft hierin een belangrijke rol qua afstemming en informatie-uitwisseling tussen partijen. RIEC-partners, zoals gemeenten, Openbaar Ministerie, politie, Belastingdienst, Douane, FIOD, Inspectie SZW, Koninklijke Marechaussee en de Immigratie en Naturalisatiedienst kunnen signalen van mensenhandel aanmelden bij het RIEC.

Er is een regionale tafel voor signalen van mensenhandel bij het RIEC. Signalen van mensenhandel kunnen aangemeld en geagendeerd worden. Daarbij is ruimte om de informatie en signalen te delen om tot vervolgacties te komen. Naast de regionale tafel mensenhandel kan onder het RIEC-convenant ook via het lokaal ondermijningsoverleg samengewerkt worden tussen veiligheidspartners om een casus mensenhandel aan te pakken.

Moviera is als zorgcoördinator bepalend voor de zorg richting slachtoffers. Dit komt ook in de volgende paragraaf aan de orde. Dit gebeurt in samenwerking en afstemming met het veiligheidshuis, Veilig Thuis en de politie. Nadeel is dat Moviera geen onderdeel uitmaakt als partner van het RIEC-convenant en daarmee niet kan aanhaken bij de overleggen en de regionale tafel die voor mensenhandel is ingericht.

Wat gaan we doen?

- Lokaal bespreken van signalen en bepalen hoe we dit verder brengen in de aanpak van mensenhandel. Daarin samenwerken met het RIEC en andere partners die zijn genoemd.
- Signalen via de aandachtsfunctionaris mensenhandel bespreken en agenderen in het lokaal ondermijningsoverleg (dadergericht) of het casusoverleg zorg en veiligheid

(dader als slachtoffergericht). Vervolgens toewerken naar een aanpak of inzetten op een integrale controle/actie.

- De meldroute in bijlage 1 verder uitwerken en de stappen met elkaar doorleven om te bepalen wat bij welke stap aan kennis, expertise en inzet nodig is.

3.4 De gemeente als verantwoordelijke voor de zorg en opvang van slachtoffers

De aanpak voor mensenhandel, het signaleren en het komen tot een integrale aanpak van mensenhandel zijn belangrijke stappen die gezet moeten worden. Het valt allemaal in het niet als de zorg voor slachtoffers niet is geregeld.

De Commissie Lenferink, ingesteld vanuit de VNG om te onderzoeken welke verantwoordelijkheden gemeenten hebben bij de opvang en zorg voor slachtoffers van mensenhandel, stelt dat gemeenten financieel en organisatorisch verantwoordelijk zijn voor de zorg voor en opvang van slachtoffers. In dit kader hebben de 35 centrumgemeenten voor Vrouwenopvang besloten om in ieder geval één advies van de commissie Lenferink op te volgen, te weten: het realiseren van een landelijk dekkende zorgcoördinatiefunctie. Zorgcoördinatie betekent het organiseren van belangenbehartiging en het bieden van hulp- en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel, waaronder de toeleiding van slachtoffers naar de juiste organisatie.

Doelstelling

Alle mogelijke slachtoffers van mensenhandel ontvangen snel en adequaat de benodigde zorg, opvang en ondersteuning.

Meer concreet houdt dit in dat slachtoffers van mensenhandel, worden opgevangen op een veilige, voor hen geschikte plek in een van de regionale opvangcentra. Vanuit deze opvanglocatie worden de slachtoffers geholpen bij het krijgen van medische en psychische zorg. Naast dergelijke zorg worden slachtoffers gestimuleerd en ondersteund in het doen van aangifte, waarna juridische ondersteuning volgt. De Rijksoverheid heeft extra middelen vrijgemaakt voor deze zorgcoördinatie, waarbij ook een deel van het geld is overgeheveld naar de centrumgemeenten.

Wat doen we al?

Moviera is het expertisecentrum (huiselijk) geweld binnen afhankelijkheidsrelaties in Gelderland. Moviera biedt zowel opvang als ambulante trajecten aan. Daarnaast verzorgt Moviera de zorgcoördinatie voor mensenhandel in Gelderland. Moviera biedt ambulante begeleiding en opvang voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van mensenhandel in Gelderland.

Moviera verzorgt de zorgcoördinatie voor (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel in Gelderland en bestaat concreet uit:

- het optimaliseren van het zorg- en ondersteuningsaanbod in de regio;
- de coördinatie van de hulpverlening per (mogelijk) slachtoffer;
- rapportage en terugkoppeling aan CoMensha;
- het geven van advies en informatie aan professionals;

- voorlichting en advies binnen Moviera.

In Rheden hebben we zorg en veiligheid samengebracht. Daarvoor is ook een casusoverleg opgezet om casuïstiek met alle partners te bespreken. Daar kan gebruik van gemaakt worden. Ook hebben we huiselijk geweld als thema belegd binnen het team veiligheid en daar wordt al stevig op ingezet om daartegen op te treden bijvoorbeeld met de inzet van het huisverbod. Dit gaat ook over het tijdig signaleren en het zorgen dat we tot actie overgaan.

Wat gaan we doen?

1. Vanuit zorg en veiligheid aansluiting zoeken bij Moviera, die verantwoordelijk is voor de zorgcoördinatie van slachtoffers. In samenwerking dit verder oppakken met CoMensha, Veilig Thuis en politie.
2. De meldroute in bijlage 1 verder uitwerken en de stappen met elkaar doorleven om te bepalen wat bij welke stap aan kennis, expertise en inzet nodig is.

4. Aanpak mensenhandel

De aanpak mensenhandel bestaat samengevat uit de volgende stappen.

Rollen als gemeente	Doel	Aanpak
Gemeente als beleidsmaker	De gemeente Rheden beschikt over een op lokale omstandigheden toegespitste aanpak over mensenhandel waarbij de aanpak aansluit op de regionale afspraken die zijn gemaakt en werkstructuren die bestaan. De aanpak verder vormgeven met de aandachtsfunctionaris mensenhandel die hiermee aan de slag gaat.	1. Met deze aanpak voldoen we aan de wens om als iedere gemeente te beschikken over een lokale aanpak gericht op mensenhandel 2. Onderzoeken of we als gemeente meer barrières kunnen opwerken. 3. In de regio aansluiting zoeken met andere gemeenten en samenwerkingsverbanden.
Gemeente als signaleerder	Interne medewerkers en professionals bij externe ketenpartners weten signalen van mensenhandel te herkennen en te duiden EN weten hoe ze daar vervolgens op moeten handelen.	1. Organiseren van activiteiten gericht op bewustwording. 2. Tentoonstelling 'Open je ogen' van CoMensha inzetten. 13 april tot 4 mei 2023 in Velp. 3. Middelen ontwikkelen als een signalenkaart.
Gemeente als regisseur van de integrale aanpak	We zorgen voor een goede ketensamenwerking en regie op die samenwerking in de aanpak van mensenhandel door goed overleg met elkaar.	1. Signalen van mensenhandel oppakken en bespreken; zowel lokaal als regionaal. 2. Meldroute bespreken en verder uitwerken.
Gemeente als verantwoordelijke voor de zorg van slachtoffers	Alle mogelijke slachtoffers van mensenhandel ontvangen snel en adequaat de benodigde zorg, opvang en ondersteuning.	1. Aansluiting zoeken met Moviera vanuit zorg en veiligheid. 2. Idem inzet op meldroute.

Bijlagen

1. Meldroute
2. Signalen van mensenhandel

Bijlage 1: Meldroute

Op het moment dat interne medewerkers een signaal van mensenhandel opvangen en hiermee naar de aandachtsfunctionaris mensenhandel gaan, worden de volgende stappen doorlopen. Dit kunnen ook medewerkers zijn van externe veiligheidspartners die contact opnemen met de gemeente. Belangrijk is wel of de gegevens dan ook gedeeld kunnen en mogen worden.

Stap 1: Een medewerker van de gemeente Rheden vangt een signaal op en wil het signaal doorgeven aan een daarvoor aangewezen en verantwoordelijk persoon. In de gemeente Rheden is dat de aandachtsfunctionaris mensenhandel binnen het team veiligheid.

Stap 2: De aandachtsfunctionaris mensenhandel ontvangt het signaal van de betreffende medewerker. De melder kan zijn verhaal doen en doet dit in vertrouwen. Afhankelijk van de melding wordt bepaald hoe hiermee verder te gaan.

Stap 3: De aandachtsfunctionaris mensenhandel legt de melding vast en bekijkt of de betrokken persoon/organisatie of adres al voorkomt in de gemeentelijke systemen. Hiermee kan het signaal verrijkt worden met aanvullende informatie.

Stap 4: Afhankelijk van het signaal moet bepaald worden hoe acuut de situatie is en waar deze dan besproken moet worden. In ieder geval is het goed om met Moviera te schakelen om de zorg van het mogelijke slachtoffer te bespreken en welke actie er in ieder geval noodzakelijk is gedacht vanuit het slachtoffer. Agendering in het casusoverleg zorg en veiligheid, acuut een MDO inplannen of het acuut doorzetten naar het veiligheidshuis zijn ook opties.

Stap 5: Aansluitend bepalen het signaal als casus door te zetten naar het casus overleg mensenhandel van het RIEC, het lokaal ondermijningsoverleg of toch het veiligheidshuis. Er zijn dan geen stappen/acties nodig die vragen om directe inzet.

Stap 6: De aandachtsfunctionaris mensenhandel vraagt bij de overdracht van het signaal terugkoppeling van de instanties waar het signaal aan is overgedragen. De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat hij/zij verbinding houdt met de partners die bij de behandeling van de mensenhandelcasus betrokken zijn. Daarnaast zorgt deze functionaris ervoor dat de taken die de gemeente heeft te doen intern gecoördineerd worden.

Stap 7: De aandachtsfunctionaris mensenhandel koppelt terug richting de medewerker die het signaal heeft gegeven. De terugkoppeling gaat vooral over wat er met het signaal van mensenhandel is gedaan.

Bijlage 2: Signalen van mensenhandel

Slachtoffers in uitbuitingssituaties vertonen vaak bepaalde kenmerken; zogenaamde signalen. Meestal gaat het bij mensenhandel om een combinatie van verschillende signalen. Het is belangrijk om deze signalen te herkennen.

Waarom is signaleren belangrijk?

Signaleren van mensenhandel is belangrijk omdat slachtoffers afhankelijk kunnen zijn van mensen uit hun omgeving om uit de uitbuitingssituatie te komen. De dwang of bedreiging door de uitbuiters kan zo groot zijn dat een slachtoffer hulp nodig heeft bij het ontkomen aan de uitbuiters. Ook zijn slachtoffers zich er niet altijd van bewust dat zij zich bevinden in een uitbuitingssituatie. Bijvoorbeeld omdat zij hun rechten als arbeider in Nederland niet kennen of omdat ze verliefd zijn op de uitbuiters.

Op welke signalen moet u letten?

Signalen van seksuele uitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van seksuele uitbuiting als de persoon:

- wordt gedwongen om seks te hebben of seksuele handelingen te verrichten tegen de zin in
- wordt gedwongen om seks te hebben tegen betaling, waarbij hij of zij het geld moet afdragen
- wordt gedwongen om mee te doen aan de productie van pornografisch materiaal
- door de partner wordt gedwongen om seks te hebben met bekenden of vrienden
- door de partner wordt gedwongen om 'schulden' af te lossen door seks te hebben met vreemden

Signalen van arbeidsuitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van arbeidsuitbuiting als de persoon:

- gevaarlijk en ongezond werk moet doen
- lange werkdagen moet maken
- niet of te weinig betaald krijgt, of lang op de betaling moet wachten
- niet kan beschikken over een eigen paspoort
- met valse beloften naar Nederland is gehaald
- wordt mishandeld, gechanteerd, gedwongen of bedreigd
- een hoge schuld moet afbetalen aan de werkgever
- illegaal in Nederland verblijft
- bang is voor uitzetting
- (een groot deel van) de inkomsten moet afdragen
- niet kan beschikken over het geld op de eigen bankrekening
- zwart betaald wordt, of niet verzekerd is tegen bijvoorbeeld ongevallen
- in een bedrijfsspan of op het bedrijfsterrein woont, of op een andere manier slecht is gehuisvest
- beperkte bewegingsvrijheid heeft
- wordt gechanteerd of afgeperst
- op andere manieren onder druk wordt gezet

Signalen van criminele uitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van criminele uitbuiting als de persoon:

- wordt gedwongen om mensen te beroven of zakken te rollen, en daarna de buit moet afstaan
- wordt gedwongen om te bedelen, en daarna de buit moet afstaan
- wordt gedwongen om in te breken of te stelen, en daarna de buit moet afstaan